

Kişi Adlarının Marka Olarak Tescili

Registration of Personal Names as a Trademark

— o — o — o —
Ozan Ali YILDIZ*

ÖZET

Ad; toplumsal hayatta kişiyi başkalarından ayırt etmeye ve başkaları ile olan ilişkilerinde onu tanıtmaya yarayan sözcük veya sözcük grubudur. Kişinin adı üzerindeki hakkı, kişilik hakkının bir parçasıdır. Adın başkası tarafından haksız kullanımı kişilik hakkına saldırı teşkil eder ve bu haksız kullanım hallerinden birisi de bir kişinin adının rızası olmaksızın marka olarak tescil edilmesidir. 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu m.6/VI hükmüne göre, adın haksız kullanımı halinde ad sahibi marka tesciline itiraz edebilir. Eğer marka tescil edilmiş ise aynı gerekçe ile hükümsüzlük davası açılması da mümkündür.

Anahtar Kelimeler: *Adın Korunması, Kişilik Hakkı, Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar, Marka, Nispi Ret Nedenleri, Hükümsüzlük Davası.*

ABSTRACT

Name; is a word or group of words, that is used to differentiate a person from others in social life and to introduce him to others. The right on personal name, is a part of the right of personality. Usurpation of a name by another person commits violation of right of personality, and one of these usurpation cases is to register a person's name as a trademark without his consent. According to Article 6 / VI of the Industrial Property Law No. 6769, in case of usurpation of a name, person who has that name, can object the registration of the name as a trademark. If the trademark is registered, it is also possible to take proceedings in court for the invalidation of the trademark for the same reason.

---

* Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Öğrencisi.

Keywords: *Protection of Name, Personality Right, Strictly Personal Rights, Trademark, Relative Grounds for Refusal, Action for Invalidity.*

GİRİŞ

Kişiler toplumsal hayatta bir ad ile tanınır ve başkaları ile olan ilişkilerini bu ad ile sürdürürler. Kişiler açısından taşıdığı önem dikkate alındığında kişi adlarının sağlam bir hukuki korumaya ihtiyaç duyduğu aşikardır. Kanun koyucu muhtelif kanunlarda yer verdiği hükümler ile bu korumayı sağlamaya çalışmıştır. Çalışmamızda gerçek kişiler ile sınırlı olmak üzere adı koruyan hükümlere temas edeceğiz. Bu kapsamda ilk olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu¹ (TMK)'nin adın korunmasına ilişkin hükümlerini ele alacağız.

Kişi adları, öngörülen asli işlevlerinin yanında marka olarak tes-til edilmeye de elverişli işaretlerdir. TMK ile kişi adlarına sağlanan ko-roma burada da gözetilmektedir. 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu² (SMK) m.6/VI hükmü kişiye, kendi adını içeren marka başvurularına itiraz etme hakkı tanımaktadır. Çalışmamızda bu hüküm ile getirilen itiraz hakkını da detaylı olarak inceleyeceğiz.

I. ADIN MEDENİ HUKUK KAPSAMINDA KORUNMASI

A. Ad Kavramı

Ad; toplumsal hayatta kişiyi başkalarından ayırt etmeye ve başkaları ile olan ilişkilerinde onu tanıtmaya yarayan sözcük veya sözcük grubudur³. Adın çeşitli amaçlarla kullanılan farklı türleri bulunmak-

¹ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu için bkz. 8.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmi Gazete.

² 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu için bkz. 10.1.2017 tarihli ve 29944 sayılı Resmi Gazete.

³ **Bondallaz, Stéphane**, La Protection des Personnes et de leurs Données dans les Télécommunications, Zurich, 2007, s. 156; **Deschenaux, Henri / Steinauer, Paul-Henri**, Personnes Physiques et Tutelle, 4ème édition, Berne, 2001, s. 124; **Helvacı, Serap**, Gerçek Kişiler, 7. Bası, İstanbul, 2016, s. 171; **İmre, Zahit**, Medeni Hukuka Giriş, Üçüncü Bası, İstanbul, 1980, s. 478; **Özdemir, Hayrünnisa**, "Türk ve İsviçre Medeni Hukukunda Ad Üzerindeki Hak ve Korunması", AÜHFD, C. 57, S. 3, 2008, s. 563; **Özsunay, Ergun**, Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu, İstanbul, 1977, s. 193. "Özel hukuk açısından ad ve soyad kişiyi tanıtan ve onu diğer bireylerden ayırmaya yarayan bir kavramdır. Kendine özgü kişiliği ve özvarlığı olan her birey, başkalarından adı ve soyadıyla ayırt edilir, toplum ve ailesi içinde bulunur"

tadır. Burada ilk ayırım tüzel kişi adları ile gerçek kişi adları şeklinde yapılabilir. Gerçek kişi adları ise, kullanılmaları yönünden öngörülen hukuki zorunluluk dikkate alınarak kendi içerisinde zorunlu adlar ve zorunlu olmayan adlar şeklinde iki gruba ayrılabilir⁴.

Zorunlu adlar, herkes tarafından kullanılması ve nüfus siciline kaydedilmesi gereken adlardır⁵. Ülkemizde, 2 Ocak 1935 tarihinde yürürlüğe giren 2525 sayılı Soyadı Kanunu⁶ (SK) ile gerçek kişiler yönünden öz ad ve soyadı kullanımı zorunlu hale getirilmiştir. SK m.1'e göre, "*her Türk öz adından başka soy adını da taşımağa mecburdur.*"

Zorunlu olmayan adlar ise, herkes tarafından kullanılması gerekmeyen fakat bu adları kullanan kişilere, belli şartlar altında, zorunlu adlara benzer hukuki imkanlar sağlayan işaretlerdir. Takma ad (müstear ad) ve lakap zorunlu olmayan adlardandır. Takma ad; kişinin sanatsal, edebi veya ticari hayatında gerçek kimliğini gizlemek için kullandığı ve serbestçe seçtiği addir⁷. Kişiye; fiziksel görünümü, kişilik özellikleri,

---

yer alır. Onun içindir ki her kişinin bir soyadının olması ve soyadının nüfus siciline yazılması yaşıyla zorunlu kılınmıştır." Bkz. Yargıtay 18. HD, T. 12.7.2005, E. 2005/6553, K. 2005/7404 (Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

⁴ **Ataay, Aytekin**, "Ad ile İlgili Temel Bilgiler", İÜHFİM, C.26, S.1-4, 1960, s. 185; **Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan**, Kişiler Hukuku, 17. Baskı, İstanbul, 2016, s. 165; **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 172; İmre, s. 479; **Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay-Özdemir, Saibe**, Kişiler Hukuku, 16. Bası, İstanbul, 2016, s. 111. Bazı yazarlar ise ad türleri arasındaki temel ayrımı "dar anlamda ad - geniş anlamda ad" şeklinde yapmaktadır. Bu ayrıma göre öz ad ve soyadı dar anlamda ad; takma ad, lakap ve ticaret unvanı ise geniş anlamda ad şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bkz. **Akipek, Jale / Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya**, Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Onuncu Bası, İstanbul, 2013, s. 419-420; **Hız, Yüksel / Yılmaz, Zekeriya**, "Ad, Adın Çeşitleri, Kazanılması, Değiştirilmesi ve Ad Üzerindeki Hakkın Korunması", Adalet Dergisi, S. 18, Ocak 2004, s. 8-9.

⁵ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 172; Özdemir, s. 577.

⁶ 2525 sayılı Soyadı Kanunu için bkz. 2.7.1934 tarihli ve 2741 sayılı Resmi Gazete.

⁷ **Montovan, Pascal**, Abrégé de Droit Civil. Art. 1er à 640 CC / LPart, Zurich, 2013, s. 66; **Van Bunnem, Louis**, "Les Pseudonymes en Droit Intellectuel", Communication Commerce Electronique, No: 12, Aralık 2013, n° 1. Kişi, yapı olarak öz ad-soyadı birleşimine benzer bir takma adı tercih edebileceği gibi kanuni adlarının kısaltılmış şeklini veya kendi yarattığı sözcükleri de takma ad olarak kullanabilir. Nazım Hikmet'in bir dönem kullandığı Orhan Selim adı, Vâlâ Nureddin'in adının kısaltılmışı olan Vâ-Nû veya Jean-Baptiste Poquelin'in eserlerinde kullanmayı tercih ettiği Molière adı farklı yapılarıdaki takma adlara örnek olarak gösterilebilir.

toplumsal konumu veya benzeri sebeplerle başkaları tarafından verilen ada ise lakap denir⁸.

Kanun koyucu, TMK'da adın korunmasına ilişkin hükümlere yer vermiş fakat hangi ad türlerinin TMK kapsamında korunabileceğini açıkça düzenlememiştir. Öğretide, öz ad ve soyadı gibi zorunlu adların yanında takma adın ve lakabın da bu kapsamda değerlendirilebileceği kabul edilmektedir⁹. Ancak takma adın veya lakabın TMK kapsamında korunabilmesi iki şarta bağlıdır. Öncelikle bu adın kişiyi tanıtıcı nitelikte olması gerekir¹⁰. İkinci şart ise adın kullanımının hukuka ve genel ahlaka aykırı olmamasıdır¹¹. Öte yandan Sherlock Holmes, Cyrano de Bergerac gibi kurgusal karakterlerin adları TMK kapsamında korunmaz¹².

B. Adın Kişilik Hakkı Kapsamında Korunması

1. Korumanın Hukuki Niteliği

Ad üzerindeki hakkın hukuki niteliği öğretide uzun yıllar tartışılmış¹³ ve bu tartışmaların neticesinde bu hakkın bir kişilik hakkı ol-

⁸ Dural / Öğüz, s. 167; Hız / Yılmaz, s. 10; Özsunay, Gerçek Kişiler, s. 195.

⁹ Bucher, Andreas, Personne Physiques et Protection de la Personnalité, 5ème édition, Bale, 2009, s. 183; Deschenaux / Steinauer, s. 288-289; Hız / Yılmaz, s. 18; Özdemir, s. 583; Özsunay, Gerçek Kişiler, s. 214; Scyboz, Georges / Gilliéron, Pierre-Robert, Code Civil Suisse et Code des Obligations Annotés, 5ème édition, Lausanne, 1993, s. 39.

¹⁰ Bucher, s.183; Hız / Yılmaz, s. 18; İmre, s. 484; Köprülü, Bülent, Medeni Hukuk, İstanbul, 2. Bası, 1984, s. 313; Özdemir, s. 583-584; Özsunay, Ergun, "Türk Hukukunda Takma Adın Korunması", Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul, 1999, s. 480-481. "...davacının adının Seher Dere olmasına karşın müzik eseri icracı sanatçısı olarak 1992 yılından beri 'Seher Dilovan' müstehar adıyla tanındığı, bir başkasının müstehar adının tescili için o kişinin yada mirasçılarının izninin gerektiği, aksine durumun KHK.'nn 8/5. bendine aykırılık teşkil edeceği..." Bkz. Yargıtay 11. HD, T. 22.1.2007, E. 2005/13792, K. 2007/553 (Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

¹¹ Dural / Öğüz, s. 166; İmre, s. 484; Köprülü, s. 313; Özsunay, Takma Ad, s. 480-481

¹² Deschenaux / Steinauer, s. 177. Kurgusal karakterlerin adları TMK kapsamında korunmamakla birlikte bunların fikir ve sanat eserleri hukuku, marka hukuku ve/veya haksız rekabet hukuku hükümlerince korunması mümkündür. Bu konuda ayrıntılı açıklama için bkz. Yıldız, Ozan Ali, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Çizgi Roman, İstanbul, 2017, s. 59 vd.

¹³ Ad üzerindeki hakkın hukuki niteliğine ilişkin görüşler için bkz. Ataay, Ad, s. 198 vd.

duğu yönünde görüş birlikteliği sađlanmıřtır¹⁴. Buna göre, kişilik hakkı kapsamında değerlendirilen tüm diğer kişisel değerler gibi ad üzerindeki hakkın ihlalininden doğan talepler de bu hakkı ihlal eden herkese karşı ileri sürülebilir. Zira kişilik hakkı ileri sürülebileceği çevre açısından mutlak haklardandır¹⁵.

Kişilik hakkının bir diğer özelliği kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olmasıdır¹⁶. Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar, hak sahibinin kişiliğini yakından ilgilendirdikleri için yalnızca hak sahibi tarafından ve kanuni temsilcisinin rızasına ihtiyaç duyulmaksızın kullanılabilen haklardır¹⁷. Yani kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar yönünden benimsenen temel ilke temsil düşmanlığıdır. Ancak bunun kati bir kural olarak kabulü bazı durumlarda olumsuz sonuçlara yol açabilir. Öyle ki bu haklar sayesinde kişiliği korunmak istenen kişi bu katı tutum sebebiyle zarar görebilir. Bu ihtimallerin oluşturabileceği olumsuzlukları önlemek adına bazı kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların sınırlı ehliyetsizler tarafından kullanılması kanuni temsilcinin rızasına bağlanmakta ve yine aynı gerekçe ile tam ehliyetsizlerin bazı haklarının onun adına kanuni temsilcisi tarafından kullanılabilmesi kabul edilmektedir.

Sınırlı ehliyetsizler, kural olarak, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kanuni temsilcilerinin rızasına ihtiyaç duymaksızın kullanırlar (TMK m.16). Ancak kanun koyucunun özel düzenleme getirdiği bazı hallerde kişiye sıkı sıkıya bağlı hakkın kullanılabilmesi için kanuni temsilcinin

¹⁴ **Ataay**, Ad, s. 202; **Deschenaux / Steinauer**, s. 288; **Dural / Ögüz**, s. 175; **Grossen, Jacques-Michel / Götz, Ernest**, Traité de Droit Civil Suisse, Tome II, Fribourg, 1974, s. 58; **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 171; **İmre**, s. 479; **Köprülü**, s. 314; **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 110; **Özdemir**, s. 583; **Özsunay**, Gerçek Kişiler, s. 212. Ayrıca bkz. Yargıtay 18. HD, T. 12.7.2005, E. 2005/6553, K. 2005/7404 (Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁵ **Grossen / Götz**, s. 58; **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 105; **Oğuzman, M. Kemal / Barlas, Nami**, Medeni Hukuk, 21. Bası, İstanbul, 2015, s. 157; **Özsunay**, Gerçek Kişiler, s. 154.

¹⁶ **Antalya, O. Gökhan / Topuz, Murat**, Medeni Hukuk, İstanbul, 2016, s. 135; **Erlüle, Fulya**, Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2.Baskı, İstanbul, 2015, s. 89; **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 105; **Oğuzman / Barlas**, s. 166; **Özsunay**, Gerçek Kişiler, s. 154. Yargıtay 3. HD, T. 7.4.1987, E. 1987/1768, K. 1987/3765 (Yargıtay Kararlar Dergisi, C. 13, S. 8, Ağustos 1987, s. 1149-1156); Yargıtay 18. HD, T. 13.3.1992, E. 1992/411, K. 1992/1351 (Yargıtay Kararlar Dergisi, C. 18, S. 6, Haziran 1992, s. 914-918).

¹⁷ **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 105; **Kurt, Ekrem**, "Türk Hukukunda Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları", İKÜHFD, Prof. Dr. M. İlhan Uluşan'a Armağan, Cilt 2, Ankara, 2016, s. 125; **Oğuzman / Barlas**, s. 167.

onayına ihtiyaç vardır¹⁸. Burada amaç küçük ve kısıtlıların korunmasıdır¹⁹. Örneğin TMK m.295/II'ye göre, "*Tanım beyanında bulunan kimse küçük veya kısıtlı ise, veli veya vasisinin de rızası gereklidir.*"

Ele aldığımız konu açısından değerlendirme yapacak olursak, "*Adın korunması*" kenar başlıklı TMK m.26'da, bu hükümde yer alan davaların açılabilmesi yönünden kanuni temsilcinin rızasının aranacağı şeklinde bir ibare yer almamaktadır. Bu durumda sınırlı ehliyetlilerin kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmaları yönünden geçerli olan temel kural dikkate alınır. Yani hak sahibi, adı koruyan davaları açabilmek için kanuni temsilcisinin rızasına ihtiyaç duymayacaktır.

Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar yönünden değerlendirilmesi gereken bir diğer ihtimal, hak sahibinin tam ehliyetsiz olmasıdır. Tam ehliyetsizlerin fiilleri hukuki sonuç doğurmaz (TMK m.15). Dolayısıyla bu kişiler kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını bizzat kullanamazlar. Bu durumdaki kişinin bazı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarının kanuni temsilcisi tarafından onun adına kullanılabilmesi öğretide kabul edilmektedir²⁰. Aksi halde hak sahibi kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarından tümüyle mahrum kalacak ve bu da tam ehliyetsizlerin korunması ihtiyacı yönünden birtakım olumsuz sonuçlara yol açacaktır²¹.

Burada açıklığa kavuşturulması gereken husus hangi kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kanuni temsilci tarafından kullanılabilmesidir. Denebilir ki, hak sahibinin hukuka aykırı saldırılardan korunmasının

¹⁸ Akipek / Akıntürk / Ateş Karaman, s. 325; Ataay, Aytekin, Medeni Hukukun Genel Teorisi, Üçüncü Bası, İstanbul, 1980, s. 398; Deschenaux / Steinauer, s. 71; Helvacı, Serap, Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar), Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993, s. 80; Karakaş, Fatma Tülay, Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar, Ankara, 2015, s. 45. İsviçre kanun koyucusu yakın bir tarihte İsviçre Medeni Kanunu'na (Code Civil Suisse, CCS) eklenen bir hüküm ile bu hususu açıkça düzenlemiştir. "*Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar (Droits strictement personnels)*" kenar başlığını taşıyan CCS art.19c'nin birinci fıkrasına göre, "*Ayrıt etme gücüne sahip ama fiil ehliyeti bulunmayan kişiler kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını bizzat kullanırlar; Kanunun kanuni temsilcinin rızasını aradığı haller saklıdır.*"

¹⁹ Helvacı, Kişilik İşlemi Hakları, s. 80.

²⁰ Ataay, Medeni Hukuk, s. 398; Dural / Öğüz, s. 80; Helvacı, Kişilik İşlemi Hakları, s. 83; İmre, s. 392; Kurt, s. 132-133.

²¹ Akipek / Akıntürk / Ateş Karaman, s. 317; Dural / Öğüz, s. 79; Helvacı, Kişilik İşlemi Hakları, s. 79; Kurt, s. 132; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 87.

amaçlandığı²² ve kişiye bağlılığın çok sıkı olmadığı hallerde, kişiye sıkı sıkıya bağlı hakkın kanuni temsilci tarafından kullanılması mümkündür²³. Buna göre, tam ehliyetizlerin adını/kişiliğini korumaya yönelik davalar bunların kanuni temsilcileri tarafından açılabilirdir²⁴. Aksi ni kabul, bu kişilerin adlarına yönelik saldırılar karşısında onları korumasız bırakacaktır.

2. Ad Üzerindeki Hakkın İhlaline Yol Açacak Fiiller

Kişilik hakkının üçüncü kişilerin saldırıları karşısından korunmasına ilişkin genel ilke TMK m.24'te düzenlenmiştir. TMK m.26 hükmü ise kişilik hakkına ilişkin korumanın özel bir görünümünü oluşturur²⁵. Bu yapıda, TMK m.24 genel hüküm olarak TMK m.26'yı tamamlayıcı bir işleve sahiptir²⁶.

TMK m.26 ile adın iki tür saldırıya karşı korunması amaçlanmaktadır: adın kullanımının çekişmeli hale gelmesi (TMK m.26/I) ve adın haksız olarak kullanılması (TMK m.26/II). Adın çekişmeli hale gelmesi, kişinin ilgili adı taşıyamayacağı itirazı ile karşılaşması sonucu ortaya çıkar²⁷. Bu durumda adı çekişmeli hale gelen kişi mahkemeden bu adı kullanmaya hakkı olduğunun tespitini talep edebilir. Adın haksız olarak kullanılması (veya adın gaspı) ise, bir kimsenin hakkı olmadığı

²² Karakaş, s. 57; Zevkililer, Aydın, Kişiler Hukuku, Ankara, 1981, s. 189.

²³ Dural / Ögüz, s. 82-83. TMK'dan farklı olarak mehaz Kanunda bu hususa ilişkin bir ölçü getirilmiştir. CCS art.19c/II'ye göre, "kişilikle sıkı ilişkili (*lien étroit avec la personnalité*)" olması sebebiyle temsile elverişli olmayanlar hariç olmak üzere tam ehliyetizlerin kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları onların adına kanuni temsilcileri tarafından kullanılır. Ancak hükümde kullanılan "kişilikle sıkı ilişkili" ifadesi yoruma muhtaçtır. Bu sebeple getirilen bu ölçü hangi kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kanuni temsilci tarafından kullanılabileceği noktasında belirgin bir sınır çizememiştir. Bu hususta açıklamalar için ayrıca bkz. Karakaş, s. 50 vd.

²⁴ Dural / Ögüz, s. 80; Helvacı, Kişilik İşlemi Hakları, s. 89; İmre, s. 392; Karakaş, s. 101-102; Kurt, s. 133; Oğuzman / Selici / Oktay-Özdemir, s. 87; Özsunay, Gerçek Kişiler, s. 64; Rouvinez, Julien, La Licence des Droits de la Personnalité, Zurich, 2011, s. 59; Zevkililer, s. 189-190.

²⁵ Bondallaz, s. 157; Bucher, s. 182; Grossen / Götz, s. 58; Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 136; Hız / Yılmaz, s. 18; Oğuzman / Selici / Oktay-Özdemir, s. 110; Özdemir, s. 583; Scyboz / Gilliéron, s. 38-39.

²⁶ Deschenaux / Steinauer, s. 176; Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 136.

²⁷ Tekinay, Selahattin Sulhi, Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku, Altıncı Bası, İstanbul, 1992, s. 285.

halde kendisini veya bir şeyi tanıtmak için başkasının adını kullanmasıdır²⁸. Haksız kullanım farklı şekillerde gerçekleşebilir. Kişi; kendisi tarafından meydana getirilmemiş bir eserin sahibi olarak tanıtılması²⁹, soyadının bir başkası tarafından haksız olarak kullanılması³⁰ veya adını içeren bir markanın tescil edilmesi³¹ gibi hallerde adın haksız kullanılmasından doğan talepleri ileri sürebilir.

Bu hükmün kapsamı dışında kalan hallerde, kişinin adına yönelik saldırılar karşısında, TMK m.24'te düzenlenen genel ilke çerçevesinde kişiliğin korunması mümkündür. Örneğin kişinin adının, kendisini küçük düşürmek amacı ile bir hayvana veya eşyaya verilmesi bu kapsamda değerlendirilmektedir³². Öğretide Helvacı, adın bu şekilde kullanılarak kişinin küçük düşürülmesi karşısında sağlanacak korumayı şeref ve hayriyetin korunması ile benzeştirmektedir³³.

C. Adın Ölüm Sonrası Korunması

Kişisel değerlere yönelik saldırılar ne yazık ki ölüm sonrası dahi devam etmektedir. Saldırıların doğrudan hedef aldığı kişinin artık bu saldırılara karşı koyması fiilen ve hukuken mümkün değilse de hukuk sisteminin bu saldırılar karşısında kayıtsız kalarak saldırıları ödüllendirir mahiyette bir tavır takınması düşünülemez. Bu sebeple kişisel değerlerin ölüm sonrası korunmasına yönelik bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu korumanın nasıl sağlanması gerektiği noktasında ise öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Kişisel değerlerin ölüm sonrası korunmasına yönelik görüşlerden biri "ölüm sonrası kişiliğin korunması" görüşüdür. 1968 tarihli "Mephisto" kararı ile birlikte Alman Federal Mahkemesi tarafından da açıkça

²⁸ Bondallaz, s. 157; Bucher, s. 183; Grossen / Götz, s. 59; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 131; Özsunay, Gerçek Kişiler, s. 214.

²⁹ Tekinay, beceriksiz bir bestecinin tanınmış bir kompozitörün adıyla besteler düzenlemesini veya sıradan bir yazarın büyük bir edebiyatçının adıyla eserler yazmasını bu kapsamda değerlendirmektedir. Bkz. Tekinay, s. 286. Bu yönde ayrıca bkz. Suluk, Cahit / Orhan, Ali, Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku Cilt: 2, İstanbul, 2005, s. 330; Tekinalp, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Bası, İstanbul, 2012, s. 169, N. 27.

³⁰ İmre, s. 489.

³¹ Bucher, s. 183; Özdemir, s. 585; Özsunay, Gerçek Kişiler, s. 214.

³² Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 136; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 132.

³³ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 136.

benimsenmiş olan³⁴ bu görüş Alman öğretisinde genel kabul görmektedir³⁵. Bu görüşe göre, kişilik hakkı ölümle beraber sona ermemekte; -somut olayın şartlarına göre süresi değişmekle birlikte- ölene saygı ortadan kalkana kadar bir süre daha devam etmektedir³⁶. Bu görüşünün kabulü halinde, ölenin kişilik hakkını korumada kimin yetkili olduğunun tespiti gerekecektir. Burada ölenin iradesine öncelik tanınmakta ve ölenin sağlığında birisine yetki verebileceği kabul edilmektedir. Bu şekilde bir yetkilendirmenin olmadığı durumlarda ise ölenin yakınlarının yetkili olacağı ifade edilmektedir³⁷.

Ölüm sonrası kişiliğin korunması görüşü, Türk-İsviçre medeni hukuku ile uyum göstermez. Şöyle ki TMK m.28/I'de açıkça ifadesini bulduğu üzere kişilik ölümle beraber sona ermektedir. Bu açık hükme rağmen Türk hukukunda kişilik hakkının ölüm sonrası korunabileceğini ileri sürmek güçtür³⁸.

Ölüm sonrası kişisel değerlerin korunması hususunda Türk-İsviçre öğretisinde hakim olan görüş ise "hatırayı koruma" görüşüdür³⁹. Bizim de kabul ettiğimiz bu görüşe göre, ölenin kişisel değerlerine yönelik saldırılar, dolaylı olarak yakınlarının kişilik hakkına saldırı olarak değerlendirilmektedir⁴⁰. Dolayısıyla ölenin kişisel değerlerine saldırı halinde, yakınları, bizatihi kendi kişilik haklarının ihlal edildiği gerekçesi ile TMK m.24'ten doğan talepleri ileri sürebilecektir.

³⁴ Mephisto kararı ile ilgili ayrıca bkz. Özdemir, s. 592; **Petek, Hasan**, Kişilik Değerlerinin Ölümünden Sonra Korunması, Ankara, 2015, s. 91 vd.

³⁵ **Papaux Van Delden, Marie-Laure**, Au Nom des Droits de la Personnalité de l'Enfant: Facettes Choiesies, Facettes du Droit de la Personnalité, 2014, s. 108, dn. 74; **Petek**, s. 89; **Serozan, Rona**, "Doğum Öncesi (Prenatal) ve Ölüm Sonrası (Postmortal) Kişiliğin Korunması", Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara, 2006, s. 322.

³⁶ **Gezder, Ümit**, "Ölüm Sonrası Hatırayı Koruma Doktrini ve Ölüm Sonrası Kişiliğin Korunması Teorisi", İÜHFİM, C. LXV, S. 1, 2007, s. 215-216; **Petek**, s. 127 vd.

³⁷ **Gezder**, s. 216.

³⁸ **Gezder**, s. 220; **Petek**, s. 206. Bununla beraber Organ Kanunu m.14'te öngörülen istisnai bir durumda bu görüşün kanun koyucu tarafından benimsenmiş olduğunu da belirtmek gerekir. Bkz. **Serozan**, s. 322.

³⁹ **Papaux Van Delden**, s. 108; **Petek**, s. 240-241; **Reisoğlu, Safa**, "Basın Özgürlüğü ve Kişilik Haklarının Korunması", Medeni Hukuk Hocalarına Saygı Günleri, 26-27 Haziran 2008, İstanbul, 2011, s. 110; **Rouvinez**, s. 55.

⁴⁰ **Papaux Van Delden**, s. 108; **Reisoğlu**, s. 110; **Rouvinez**, s. 55; **Serozan**, s. 321. Ayrıca bkz. ATF 129 I 302 (JdT 2005 I 214-224).

Ölüm sonrası saldırıya uğraması muhtemel kişisel değerlerin başında kişinin adı gelmektedir. Kişinin toplumsal hayatta tanınmasını sağlayan bir işaret olan adın, başkaları tarafından haksız kullanılması veya ölen kişinin adının onu küçük düşürecek şekilde kullanılması yakınlarının kişilik hakkına saldırı teşkil edecektir. Yargıtay, "Şakir Zümre" markasının hükümsüzlüğüne ilişkin kararında⁴¹ bu yönde kanaat bildirmiştir. Karara konu olayda Şakir Zümre adlı kişinin adı izinsiz bir şekilde marka olarak tescil ettirilmiş ancak bu kişi ölmüş olduğu için onun kişilik hakkına dayalı bir itirazın ileri sürülmesi mümkün olmamıştır. Yargıtay bu noktada ölenin yakınlarının markanın hükümsüzlüğüne ilişkin taleplerini şu gerekçe ile kabul etmiştir:

"...her ne kadar adı gasba uğrayan Şakir Zümre ölmüş olup, kişilik haklarının miras yoluyla geçmesi mümkün değil ise de, davacıların yakını ve murisinin adının davalıların ürettiği emtiada marka olarak kullanılmasının davacıların da bizatihi kişilik haklarına bir tecavüz oluşturmasına..."

Ölenin yakınlarından anlaşılması gereken kanuni mirasçılar değildir. Zira burada miras yolu ile geçen bir hak bulunmamaktadır. Bu sebeple de ölenin yakın arkadaşları gibi kanuni mirasçı sıfatına sahip olmayan kimselerin de ölenin yakını olarak değerlendirilmesi mümkündür⁴². Yine aynı gerekçe ile, mirası reddetmiş olması, bir kanuni mirasçının ölenin yakını olarak değerlendirilmesine engel teşkil etmeyecektir⁴³. Öğretide ifade edildiği üzere, bir kimsenin ölenin yakını sayılabilmesi için dikkat edilecek husus, yaşadığı dönemde bu kişi ile yoğun bir ilişki içerisinde olunmasıdır⁴⁴.

⁴¹ Yargıtay 11. HD, T. 9.4.1991, E. 1991/5480, K. 1991/2564 (Eriş, Gönen, Türk Ticaret Kanunu, Cilt 1, İkinci Baskı, Ankara, 1992, s. 404-405).

⁴² Ölenin yakın arkadaşlarının da bu kapsamda değerlendirilebileceği yönünden İsviçre Federal Mahkemesi kararı için bkz. ATF 129 I 302 (JdT 2005 I 214-224).

⁴³ "...Ölünün hatırasına saldırı durumunda, onun yakınları yönünden ayrı bir kişilik hakkına saldırı durumu söz konusu olmaktadır. Diğer bir anlatımla ölü hakkındaki nitelendirmeler aynı zamanda yakınlarının kişisel varlığına da yönelmiş bir saldırı niteliğindedir. Somut olayda, ölünün çocuğu dava açarak kendi kişilik hakkı saldırı bulunduğunu ileri sürdüğüne göre dava açmakta hukuki yararı bulunmaktadır. Davacının mirası reddetmiş olması, ölünün kişilik hakkına değil kendi kişilik hakkına saldırı iddiasıyla dava açılması karşısında husumetten reddi gerektirmez..." Bkz. Yargıtay 3. HD, T. 29.3.2010, E. 2010/4314, K. 2010/5297 (Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

⁴⁴ Petek, s. 280.

II. KİŞİ ADLARININ MARKA OLARAK TESCİLİ

A. Markanın Unsurları Yönünden Kişi Adlarının İncelenmesi

Gerçek kişi adlarının marka olarak tesciline ilişkin yaklaşımlar hukuk sistemlerine göre farklılık göstermektedir. Konunun olumsuz şekilde düzenlendiği ülkelere örnek olarak ABD ve Kanada gösterilebilir. Bu ülkelerde, kişinin adı, yaşamı boyunca ve ölümünden itibaren 30 yıl geçmedikçe marka olarak tescil ettirilememektedir⁴⁵. Türkiye, İsviçre ve AB üyesi ülkelerdeki yaklaşım ise kişi adlarının marka olarak tescil edilebileceği yönündedir⁴⁶. Ancak yine de tescile konu olabilecek adlar yönünden birtakım sınırlamalardan söz edilebilir. Mesela, bir devlet başkanının veya yöneticisinin adı marka olarak tescil edilemez⁴⁷. Nitekim Küba devlet başkanı Fidel Castro'nun adının puro markası olarak tescil edilmesine ilişkin talep Avrupa Birliği İç Pazar Uyumlaştırma Ofisi (OHIM) tarafından bu gerekçe ile reddedilmiştir⁴⁸.

Yukarıda da ifade edildiği üzere kişinin adı, kişilik hakkı kapsamında korunan değerlerden biridir⁴⁹. Kişilik hakkı kapsamında korunan bir değer devredilmesi veya bu haktan feragat edilmesi mümkün değildir zira kişilik hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁵⁰. Bununla

⁴⁵ "...Kanada ve Amerikan Marka Hukuku'nda, yaşayan bir kişinin veya öleli 30 yıldan az olmuş bir kişinin isim ve soyadlarının marka olarak tescili yasaktır. Kişinin soyadının marka olarak tescil edilebilmesi için, tescil edilmek istenen mal ve hizmet sınıflarında bu isim ile bilinir olunmalı ve ismin halkta soyadı olduğu izlenimi uyandırmaması (look and feel) gerekmektedir." Bkz. **Gıray, Rabia Eda**, Markanın Devri ve Devir Hükümü Doğuran Diğer İşlemler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s. 67, dn. 198.

⁴⁶ **Arkan, Sabih**, Marka Hukuku, Cilt I, Ankara, 1997, s. 41; **Bertrand, André**, Droit des Marques, 2ème édition, Paris, 2005, s. 36; **Cherpillod, Ivan**, Le Droit Suisse des Marques, Lausanne, 2007, s. 51; Çağlar, Hayrettin, Marka Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 2015, s. 15; Çolak, Uğur, Türk Marka Hukuku, 3. Baskı, İstanbul, 2016, s. 65; **Kaya, Arslan**, Marka Hukuku, İstanbul, 2006; **Troller, Kamen**, Précis du Droit Suisse des Biens Immatériels, 2ème édition, Bale, 2006, s. 64.

⁴⁷ **Martin, Juan Suarez**, "AB'de Marka Sistemi, Ofis Öncesi Hazırlıklar", Avrupa Birliği'nde Marka ve Tasarım Koruma Yolları, 23-24 Haziran 2003, İstanbul, s. 67.

⁴⁸ Bkz. **Martin**, s. 67

⁴⁹ **Ataay, Ad**, s. 202; **Dural / Ögüz**, s. 175; **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 171; **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 130; **Özdemir**, s. 583.

⁵⁰ **Antalya / Topuz**, s. 135; **Erlüle**, s. 89; **Helvacı**, Gerçek Kişiler, s. 105; **Oğuzman / Barlas**, s. 166; **Özsunay**, Gerçek Kişiler, s. 154.

beraber öğretilmiş, adın kullanım hakkının devredilebileceği kabul edilmektedir⁵¹. Hak sahibinin, adının marka olarak tescil edilmesine ve kullanılmasına izin vermesi bu kapsamda bir kullanım hakkı devri olarak değerlendirilmelidir.

Marka olabilecek işaretler mevzuatımızda SMK m.4'te tarif edilmiştir. Buna göre, *"marka, bir teşebbüsün mallarının veya hizmetlerinin diğer teşebbüslerin mallarından veya hizmetlerinden ayırt edilmesini sağlaması ve marka sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve kesin olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde sicilde gösterilebilir olması şartıyla kişi adları dâhil sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, sesler ve malların veya ambalajlarının biçimi olmak üzere her tür işareten oluşabilir."*

Yapılan tarife bakıldığında bir işaretin marka oluşturabilmesi için iki unsur barındırması gerektiği anlaşılmaktadır. Bunlar; işaretin ayırt edici niteliğe sahip olması ve marka sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve kesin olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde sicilde gösterilebilir olmasıdır. Hükümde ayrıca marka olabilecek işaretlere ilişkin örnekleyici bir sayım yapılmıştır ve kişi adları da bu sayımda yer alan işaretlerden birisidir. Yani kişi adlarının marka olarak tescil edilebileceği mevzuatımızda açıkça düzenlenmiştir.

Kişi adları gibi sözcükler ve harflerden oluşan işaretler, yapısı gereği marka sahibine sağlanacak korumanın konusunun sicilde açık şekilde gösterilmesine elverişlidir. Yani bu unsurun varlığı tüm kişi adları açısından kabul edilebilir. Bu durumda somut olayda tescili talep edilen kişi adının marka olabilecek bir işaret olup olmadığı değerlendirilirken ayırt edicilik unsuru belirleyici olacaktır.

Kişi adlarının ayırt ediciliği yönünden yapılacak incelemede diğer işaretlerden farklı bir kriter uygulanmaz⁵². Bu noktada denebilir ki, tek başına bir öz addan veya soyadından oluşan işaretlerdense bunların birleşiminden oluşan işaretlerin ayırt edicilik göstermesi daha muhtemeldir⁵³. Bunun dışında öz ad veya soyadının kullanım yoğunluğu da

⁵¹ Antalya / Topuz, s. 135, dn. 130; Erlüle, s. 89; Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 106.

⁵² Çolak, s. 65.

⁵³ Çolak, s. 66; Özdal, Şule, Marka Olarak Tescil Edilebilecek İşaretler, İstanbul, 2005, s. 70; Yasaman, Hamdi, Marka Hukuku-556 Sayılı KHK Şerhi, Cilt 1, İstanbul, 2004, s. 64; Yılmaz, Lerzan, Marka Olabilecek İşaretler ve Mutlak Tescil Engelleri, İstanbul, 2008, s. 78.

değerlendirmede önem arz edebilir. Öz adın veya soyadının yaygınlığı ile soyut ayırt edicilik gücü ters orantılı şekilde değişmektedir⁵⁴. Tabii bu adların kullanım sonucu ayırt edicilik kazanması mümkündür⁵⁵. Yine lakap yönünden de benzeri bir değerlendirme yapılabilir. Bazı lakaplar yaygın olarak kullanıldıkları için ancak kişinin diğer adları ile beraber ayırt ediciliği sağlayabilirler.

Takma adın ayırt ediciliği yönünden ise farklı ihtimallerden söz etmek gerekir. Öz ad-soyadı birleşimine benzer takma adlar için yukarıda yaptığımız açıklamalar geçerli olacaktır. Ancak bazı takma adlar sözcük olarak da tamamen bu adı kullanan kişi tarafından yaratılmaktadır. Bu şekilde kullanıcısının yarattığı bir sözcük daha önce başkaları tarafından kullanılmadığı için ayırt edici niteliğe sahip olma ihtimali yüksektir. Örneğin Belçikalı çizgi George Rémi'nin "Tintin'in Maceraları" adlı çizgi roman serisinde kullandığı takma ad olan "Hergé" yazar tarafından oluşturulmuş bir takma addir ve ayırt ediciliği yüksek bir işarettir.

B. Marka Türleri Yönünden Kişi Adlarının İncelenmesi

Klasik anlamda marka, bir mal veya hizmetin hangi teşebbüse ait olduğunu gösterir yani mal veya hizmetin kaynağını işaret eder⁵⁶. Kişi adlarını içeren markalar da diğer markalar gibi bir mal veya hizmetin kaynağını işaret edecek şekilde kullanılmaya müsaittir. Ülkemizde Koç, Eczacıbaşı, Boyner, Kemal Tanca, Sabri Özel, Eyüp Sabri Tuncer; dünyada ise Disney, Ford, Pierre Cardin gibi markalar kişi adlarını içeren mal veya hizmet markalarına örnek olarak gösterilebilir.

Öte yandan ticari hayatta yaşanan gelişmeler marka hukukunu da etkilemekte ve markaların farklı kullanım şekilleri ortaya çıkmaktadır. Bu yeni kullanım şekillerinden birisi de *merchandising* markalarıdır. *Merchandising markaları; halk nezdinde popülerlik kazanmış (ya da kazanma potansiyeli olan) bir kişi adı, sembol veya işareten oluşan ve esasen yabancı olduğu bir mal veya hizmetin sürümünü artırmak amacıyla o mal*

⁵⁴ TPE Marka İnceleme Kılavuzu 2015, s. 50.

⁵⁵ Çolak, s. 66; Özdal, s. 70; Yasaman, Marka Şerhi, s. 64; Yılmaz, s. 77.

⁵⁶ Çağlar, s. 33; Yılmaz, s. 53.

veya hizmet ile ilişkili şekilde kullanılan markalardır⁵⁷. Bu tür kullanımlarda ürünün üzerinde iki marka yer alır: malı üreten/hizmeti sunan teşebbüse ait marka ve merchandising markası⁵⁸.

Bilhassa tanınmış kişilerin adları sahip oldukları potansiyel sebebi ile merchandising markası olarak da kullanılmaya elverişli işaretlerdir. Kişi adlarının merchandising markası olarak kullanıldığı ihtimalde, adı markada kullanılan kişi bir mal üretmemekte veya hizmet sunmamakta; sadece adının bir mal veya hizmetle ilişkili şekilde kullanılmasına izin vermektedir. Örneğin bir spor giyim markasının ürün serilerinden birinde ünlü tenisçi Rafael Nadal'ın adını kullanması halinde, Rafael Nadal herhangi bir üretim faaliyeti gerçekleştirilmekte fakat söz konusu spor giyim markası onun tanınışlığından faydalanarak satışlarını artırmaktadır.

III. ADIN MARKADA KULLANILMASINI ENGELLEME YETKİSİ

A. Genel Olarak

Kişi adlarının marka olarak tescilinde ilk akla gelen ihtimal kişinin kendi adını bu amaçla kullanmasıdır. Bununla beraber başka bir gerçek kişinin adının marka olarak tescil ettirilmesi de teorik olarak mümkündür. Ancak bunun için adı markada kullanılacak kişinin izninin alınması gerekir⁵⁹. Aksi halde bu tür bir marka tescili adın haksız kullanılması (TMK m.26/II) anlamına gelir⁶⁰.

Kanun koyucu, bir marka tescil başvurusunun reddini gerektiren halleri mutlak ret nedenleri (SMK m.5) ve nispi ret nedenleri (SMK m.6) başlıkları altında iki kategoride düzenlemiştir. Mutlak ret ne-

⁵⁷ Merchandising markaları ile ilgili öğretilerde yapılan bir başka tanım ise şu şekildedir: "Merchandising markası ise, tanınmış bir ismin veya markanın, sembolün veya toplum içerisinde ayrırt edicilik kazanmış bir işaretin, toplum tarafından pek de bilinmeyen mal veya hizmetlerin satılması ya da satışının artırılması amacıyla ticari kullanımını ifade eder." Bkz. Sert, Selin, "Merchandising Markası", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul, 2007, s. 1164-1165. Merchandising markaları ile ilgili olarak ayrıca bkz. Çolak, s. 88; Yasaman, Marka Şerhi, s. 645 vd.

⁵⁸ Sert, s. 1167; Yasaman, Marka Şerhi, s. 646.

⁵⁹ Çağlar, s. 15; Özdal, s. 74; Tekinalp, s. 362, N. 13; Yasaman, Marka Şerhi, s. 65; Yılmaz, s. 78.

⁶⁰ Özdemir, s. 585; Özsunay, Gerçek Kişiler, s. 214.

denleri ile kamusal menfaatlerin korunması amaçlanmaktadır⁶¹. Nispi ret nedenleri ise, -kötü niyet itirazı (SMK m.6/IX) dışında- muhtelif Kanunların (SMK, TMK, TTK, FSEK) kişilere belli işaretler yönünden sağladığı önceki tarihli hakların korunmasına hizmet eder⁶². Bu kapsamda korunan işaretlerden birisi de kişinin adıdır. SMK m.6/VI'ya göre, "*Tescil başvurusu yapılan markanın başkasına ait kişi ismini⁶³, ticaret unvanını, fotoğrafını, telif hakkını veya herhangi bir fikri mülkiyet hakkını içermesi hâlinde hak sahibinin itirazı üzerine başvuru reddedilir.*"

Başkalarının adının marka olarak tescili, diğer adın haksız kullanılması hallerine göre özellik arz eder. Adın haksız kullanılmasını önlemek için başvurulabilecek temel hüküm TMK m.26/II'dir. Ancak adın marka olarak tescil edilmiş olması halinde marka sahibi bu adı içeren işaret üzerinde mutlak bir hak elde eder (SMK m.7/II). Marka sahibinin bu hakka dayalı kullanımına engel olabilmek için markanın hükümsüz kılınması gerekir. SMK'da düzenlenen nispi ret nedenleri aynı zamanda tescil edilmiş markalar açısından hükümsüzlük nedeni olarak ele alınmıştır (SMK m.25/I). Dolayısıyla ad üzerinde hakkın ihlali sonucunu doğuracak bir marka tescili gerçekleştirilmiş ise hak sahibi SMK m.6/VI ile kendisine tanınan hakka dayanarak markanın hükümsüzlüğünü talep edebilir⁶⁴.

Aşağıda adın bir tescil itirazı ve/veya hükümsüzlük nedeni olarak ileri sürülebilmesinin şartları ve itirazda bulunabilecek ve/veya hükümsüzlük davası açabilecek kişiler ile ilgili açıklamalar yapılacaktır.

⁶¹ Arkan, s. 71; Noyan, Erdal / Güneş, İlhami, Marka Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2015, s. 131; Yılmaz, s. 145.

⁶² Arkan, s. 71; Pekdiğer, Tamer, Marka Hakkı ve Korunması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2001, s. 124; Tekinalp, s. 419, N. 45; Yılmaz, s. 147.

⁶³ SMK m.4'te "ad" sözcüğü kullanılırken SMK m.6/VI'da "isim" sözcüğü tercih edilmiştir. Hükümün uygulama alanı bakımından bir değişiklik yaratmamakla birlikte aynı kavramın Kanun'un farklı maddelerinde farklı sözcüklerle ifade edilmiş olması özensizlik olarak değerlendirilebilir.

⁶⁴ Yargıtay 11. HD, T. 9.4.1991, E. 1991/5480, K. 1991/2564 (Eriş, s. 404-405); Yargıtay 11. HD, T. 11.6.2006, E. 2007/12039, K. 2009/7183 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi); Yargıtay 11. HD, T. 22.1.2007, E. 2005/13792, K. 2007/553 (Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

B. Adın Tescil İtirazı ve/veya Hükümsüzlük Nedeni Olarak İleri Sürülebilmesinin Şartları

Kişinin adının ve fotoğrafının marka tescil başvuruları yönünden bir itiraz nedeni olarak öngörülmüş olması, bu kişisel değerlere ilişkin TMK ile sağlanan kişilik hakkı korumasının marka hukuku alanındaki yansımadır⁶⁵. Dolayısıyla SMK m.6/VI'ya dayalı bir itirazda bulunabilmek için ilk koşul marka başvurusunun kişinin adı üzerindeki kişilik hakkını ihlal edecek nitelikte olmasıdır⁶⁶.

Hemen belirtmek gerekir ki, itirazın kaynağı kişilik hakkı olduğuna göre, kişilik hakkı kapsamında korunmaya değer görülen ad türlerinin tümü bu hükme dayanarak bir itiraz nedeni olarak ileri sürülebilir. Yani öz ad ve soyadı⁶⁷ dışında takma ad veya lakap da itiraza gerekçe oluşturabilir. Takma ad ve lakabın kişilik hakkı kapsamında korunabilmesi için aranan şartlar burada da geçerlidir. Dolayısıyla bu ad türlerine dayalı itirazda bulunabilmek için kişinin o takma adla veya lakapla tanınıyor olması gerekir⁶⁸.

⁶⁵ Benzer bir hükmün yer aldığı Fransa Fikri Mülkiyet Kanunu'nda (*Code de la Propriété Intellectuelle, CPI*) bu durum açık şekilde vurgulanmıştır. CPI art. L. 711-4'te önceki bir hakkın ihlaline yol açacak işaretlerin marka olarak tescil edilemeyeceği ifade edildikten sonra önceki haklara ilişkin örnekleyici bir sayım yapılmıştır. Bu sayımda kişilik hakkına da yer verilmiş ve özellikle kişinin soyadı, takma adı ve fotoğrafının bu kapsamda değerlendirilebileceği belirtilmiştir.

⁶⁶ Bu koşul öğretide birçok yazar tarafından vurgulanmıştır: "Hükümde yer alan "kişi ismi" ile neyin kastedildiği tam olarak anlaşılmasa da TMK m.26 anlamında gerçek kişi isimlerini ve diğer tüm tüzel kişi isimlerini, hatta müstear adları bile bu kapsamda ele almak uygun olacaktır." Bkz. Çağlar, s. 77; "Kişi isimlerinin marka olarak tescil edilmesinde üçüncü kişinin kişilik haklarının zedelenmemesi ve haksız rekabet oluşturmaması gerekmektedir." Bkz. Giray, s. 67-68; "Başkasına ait kişi adlarının marka olarak tescil ettirilemeyeceği hususunun mutlak olarak anlaşılmasında gerekir. Hüküm lafzen anlaşıldığında Mithat veya Hamdi isimlerinin marka olarak alınmasına ismi Mithat veya Hamdi olan kişilerin engel olması gibi bir sonuç çıkar. Burada önemli olan husus, marka seçilmesi ve kullanılmasının seçilen isimle kişilik hakkı bakımından özdeşleştirilmesidir." Bkz. Kaya, s. 168; "...kendisinin veya mirasçılarının izni olmadan, üçüncü kişinin adı ve/veya soyadı marka olarak tescil edilemez. Marka hukukundaki serbestinin sınırını kişilik hakkı oluşturur." Bkz. Tekinalp, s. 362, N. 13. İsviçre hukukunda bu yönde bkz. Cherpillod, s. 141.

⁶⁷ Yargıtay 11. HD, T. 11.6.2006, E. 2007/12039, K. 2009/7183 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

⁶⁸ Yılmaz, s. 79-80. "...davacının adının Seher Dere olmasına karşın müzik eseri icracı sanatçısı olarak 1992 yılından beri 'Seher Dilovan' müstehar adıyla tanındığı, bir başkasının müstehar adının tescili için o kişinin yada mirasçılarının izninin gerektiği, aksine durumun KHK.'nın 8/5.

Türk Patent ve Marka Kurumu⁶⁹, marka başvurularının incelenmesi sırasında mutlak ret nedenlerine aykırılıkları re'sen gözetir⁷⁰. Ancak nispi ret nedenlerinin dikkate alınabilmesi için hak sahipleri tarafından bu itirazların ileri sürülmesi gerekir⁷¹. Ad üzerindeki hakka dayalı itirazın nispi ret nedenleri arasında düzenlenmiş olmasının bir sonucu olarak tescil başvurusunun incelenmesi sırasında markada kullanılan adın gerçek bir kişiye ait olup olmadığı veya gerçek bir kişiye ait olsa dahi bu kişinin adının marka olarak kullanılmasına rızasının olup olmadığı TürkPatent tarafından re'sen incelenmez⁷².

Öte yandan, adı izinsiz şekilde markada kullanılan kişinin SMK m.6/VI'ya dayalı olarak itirazda bulunabilmesi için mutlaka tanınmış (şöhret sahibi) bir kişi olması gerekmez. İşaretin bütününe bu kişiyle ilişkilendirilmesi yeterlidir. Tabii tanınmış kişiler açısından bu ihtimalin daha yüksek olduğunu ifade etmek gerekir. Özellikle sporcular (Örn. Metin Oktay, Can Bartu), sanatçılar (Örn. Candan Erçetin, Ajda Pekkan), TV spikerleri (Örn. Fatih Portakal, Ali Kırca) gibi toplumun büyük kesimi tarafından tanınan kişilerin adının kullanılması halinde işaret doğrudan bu kişiyle ilişkilendirilecektir⁷³. Ancak ülkemizde yaygın

---

bendine aykırılık teşkil edeceği..." Bkz. Yargıtay 11. HD, T. 22.1.2007, E. 2005/13792, K. 2007/553 (Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

⁶⁹ Bundan sonra TürkPatent olarak anılacaktır.

⁷⁰ **Arkan**, s. 71; **Noyan / Güneş**, s. 131; **Tekinalp**, s. 400, N. 4; **Yılmaz**, s. 145.

⁷¹ **Çağlar**, s. 65; **Çolak**, s. 204; **Pekdiñçer**, s. 124; **Tekinalp**, s. 419, N. 45; **Yasaman**, Marka Şerhi, s. 419.

⁷² Bazı istisnai hallerde kişi adlarını içeren marka başvuruları mutlak ret nedenlerine de aykırılık oluşturabilir. Bilhassa dini veya tarihi (Örn. Mustafa Kemal Atatürk) sebeplerle büyük önem atfedilen kişilerin adları marka olarak tescil edilemez. Zira bu kişiler temsil ettikleri değerler yönünden geniş halk kitlelerine mal olmuşlardır ve bunların adları üzerinde bir teşebbüs lehine tekel hakkı tanınması düşünülemez. Burada; dini değerleri ve sembolleri içeren işaretlere ilişkin mutlak ret nedeni (SMK m.5/I-h) ile kamu düzenine aykırı işaretlere ilişkin mutlak ret nedeni (SMK m.5/I-ı) uygulama alanı bulacaktır. Bu kapsamda değerlendirilebilecek adlar yönünden TürkPatent re'sen inceleme yapar. Bu ret nedenlerine ilişkin olarak ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Pekdiñçer, Tamer / Gündoğdu, Gökmen**, "Dini Değer ve Sembolleri İçeren Markaların Tescili", Legal FSHD, C. 7, S. 28, 2011, s. 727 vd.; **Yasaman, Hamdi**, "Atatürk" Markasının Hükümsüzlüğü ile İlgili AB Adalet Divanı Kararı Üzerine Düşünceler", TBB Dergisi, 2014 (115), s. 343 vd.

⁷³ "...davalı şirketin üzerinde golf simgesi olan ve golf türünü andıran iki "oo" şekli ile "TIGER WOODS" ibaresini marka olarak tescil ettirmiş olmasının golf sporcusu olan gerçek kişi ismini bilmeden marka tescil ettirdiğini kabul etmenin mümkün olmadığı..." Bkz. Yargıtay 11. HD, T. 11.6.2006, E. 2007/12039, K. 2009/7183 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

olarak kullanılan adların tesciline yapılacak itirazlarda, itiraz sahibinin bu ada sahip olması itirazın kabulü için yeterli görülmebilir⁷⁴. Bu durumda itiraz sahibinin markada kullanılan adın kendisi ile ilişkilendirilebileceğini ve bu sebeple kişilik hakkına bir saldırı oluştuğunu ispat etmesi gerekir⁷⁵.

SMK m.6/VI'da öngörülen durum, markanın "*başkasına ait*" kişi adını içermesi ve bu şekilde söz konusu kişinin kişilik hakkının ihlal edilmiş olmasıdır. Bazı adların birden fazla kişi tarafından kullanılıyor olması ihtimal dahilindedir. Bu ad sahiplerinden birisinin adını marka olarak tescil ettirmek istemesi halinde diğeri SMK m.6/VI'ya dayalı itirazda bulunamaz. Zira bu ihtimalde, kişinin kendi adını marka olarak tescil ettirmesi, hukuka aykırı bir fiil oluşturmayacağı için bir başkasının kişilik hakkına saldırıdan da söz edilemez. Ancak bazı hallerde kişinin kendi adını marka olarak tescil ettirmesinin de sakıncaları olabilir. Örneğin Sezen Aksu, Uğur Dündar gibi tanınmış ve toplum tarafından sevilen kişiler ile aynı adı taşıyan bir kişi, adını marka olarak tescil ettirmesi halinde bu kişilerin tanınmışlığından haksız yere yararlanma imkanı elde edecektir. Somut olayın şartları göz ardı edilmemek kaydıyla, bu tür bir marka tescili kötüniyetli olarak nitelendirilebilir ve kötüniyetle yapıldığı anlaşılan bir marka başvurusu itiraz üzerine reddedilecektir (SMK m.6/IX). Tabi kişinin tanınmış bir kişi ile benzer bir ada sahip olması adını hiçbir şekilde tescil ettiremeyeceği anlamına gelmez; ayırt edicilik sağlayacak bir ek alması şartıyla bu nitelikteki adların da marka olarak tescili mümkündür⁷⁶.

Son olarak hükümsüzlük davaları yönünden tereddüt yaratabilecek iki ihtimale değinmek gerekir. İlk olarak acaba markanın tescili sürecinde tescile itiraz etmeyen hak sahibinin tescil sonrasında hükümsüzlük davası açması mümkün müdür? Bu soruya olumlu cevap verilmelidir⁷⁷. Zira itiraz hakkı sahibi söz konusu marka tescil başvurusundan

⁷⁴ Çolak, s. 354.

⁷⁵ Öğretide Yasaman, benzer bir kritere temas etmektedir. Yazar marka tescilinin ad üzerindeki hakka tecavüz teşkil etmesi ile ilgili olarak şu ifadeleri kullanmaktadır: "*Bir marka ile isim arasında halkın zihninde gerçek ve kaçınılmaz bir karışıklık meydana gelmesi ve bu karışıklığın ismin dokunulmazlığı ve şerefi üzerinde menfi etkisi olması halinde isme tecavüz hali kabul edilebilir.*" Bkz. Yasaman, Marka Şerhi, s. 66.

⁷⁶ Arkan, s. 110.

⁷⁷ Çağlar, s. 176; Çolak, s. 849; Tekinalp, s. 481, N. 21.

haberdar olmamış veya geç haberdar olmuş olabilir. Bununla beraber öğretide Tekinalp'in isabetli olarak temas ettiği üzere, itiraz hakkı sahibinin marka tesciline itiraz etmemiş olması dürüstlük kuralına aykırı olarak nitelendirilebiliyor ise, mesela başvuru sahibini ileride zarara uğratmak için kasten itirazdan kaçınılmış ise, açılacak hükümsüzlük davası reddedilebilir⁷⁸.

Değineceğimiz diğer ihtimal ise marka başvurusuna itiraz edilmiş fakat itirazın TürkPatent tarafından reddedilmiş olmasıdır. Bu durumda da itiraz hakkı sahibinin hükümsüzlük davası açması mümkündür⁷⁹.

C. İtirazda Bulunabilecek ve/veya Hükümsüzlük Davası Açabilecek Kişiler

SMK m.6/VI'da düzenlenen önceki tarihli haklara dayalı itirazlar hak sahibi tarafından ileri sürülebilir. Başkasının adını içeren markalara karşı itirazda bulunabilecek kişi, adın kullanımı sebebiyle kişilik hakkı saldırıya uğrayan hak sahibidir. Bu içerikteki bir markanın tescil edilmiş olması halinde hükümsüzlük davası açabilecek kişi de yine bu hak sahibidir.

Adın sahibinin fiil ehliyetine sahip olması veya sınırlı ehliyetsiz olması hallerinde itirazın bizzat adın sahibi tarafından yapılması gerekir. Zira yukarıda da izah edildiği üzere ad üzerindeki hak kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır ve fiil ehliyetine sahip olanlar ile sınırlı ehliyetsizler kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını bizzat kullanırlar.

Adın sahibinin tam ehliyetsiz olması halinde ise marka tescil itirazının bu kişi tarafından ileri sürülmesi mümkün olmayacaktır çünkü tam ehliyetsizlerin filleri hukuki sonuç doğurmaz (TMK m.15). Bu durumda adı koruyucu davalarla bir paralellik kurmak gerekir. Nasıl ki tam ehliyetsizin adını koruyucu davalar onun adına kanuni temsilcisi tarafından açılabilir⁸⁰, tam ehliyetsizin adını içeren marka başvurusuna itiraz hakkı da kanuni temsilci tarafından kullanılabilir. Örneğin geçirdiği kaza sonucu komaya giren bir Formula 1 pilotunun adı

⁷⁸ Tekinalp, s. 481, N. 21.

⁷⁹ Çağlar, s. 176; Çolak, s. 849; Tekinalp, s. 481, N. 22.

⁸⁰ Dural / Ögüz, s. 80; Helvacı, Kişilik İşlemi Hakları, s. 89; İmre, s. 392; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 87; Özsunay, Gerçek Kişiler, s. 64; Rouvinez, s. 59; Zevkililer, s. 189-190.

marka olarak tescil ettirilmek istenirse, komada kaldığı süre boyunca ayırt etme gücünden yoksun olan pilot adına kanuni temsilcisi marka tesciline itiraz edebilir.

Adı markada kullanılan kişinin ölmüş olması halinde ise ölenin kişilik hakkının ihlalden söz edilemez. Ancak Türk-İsviçre öğretisinde genel kabul gören hatırayı koruma görüşüne göre ölen kişilerin adlarına yönelik bu tarz saldırılar ölenin yakınlarının kişilik haklarına tecavüz oluşturur⁸¹. Bu görüşün marka hukukundaki yansıması, ölmüş bir kişinin adının marka olarak tescil edilmek istenmesi halinde, bu kişinin yakınlarına tescile itiraz hakkı tanımaktır. Yargıtay "Şakir Zümre" markasının hükümsüzlüğüne ilişkin kararında⁸² bu görüşü benimsemiştir. Bu tür bir marka tesciline kimlerin itirazda bulunabileceği, ölenin yaşarken kurduğu ilişkiler gözetilerek belirlenecektir.

SONUÇ

Kişi adlarının marka olarak tescili mümkün olmakla birlikte söz konusu tescilin kişinin adı üzerindeki hakkını ihlal etmemesi gerekir. Kişinin izni olmaksızın adının marka olarak tescil edilmesi TMK m.26/II anlamında adın haksız kullanılması şeklinde değerlendirilir. Bu sebeple bir kişinin adı marka olarak tescil edilmek isteniyorsa onun izni alınmalıdır.

⁸¹ **Papaux Van Delden**, s. 108; **Reisoğlu**, s. 110; **Rouvinez**, s. 55; **Serozan**, s. 321. Bu yönde bkz. ATF 129 I 302 (JdT 2005 I 214-224).

⁸² "...davacıların yakını ve murisleri olan Şakir Zümre'nin, ülkenin ilk sanayicilerinden olup, Atatürk'ün de takdirlerine mazhar ve adının bir sanayici olarak ülke genelinde bilinir tanınır olmasına, doktrindeki baskın görüşe göre ad üzerindeki hakkın bir kişilik hakkı olup, bir başkası tarafından belirli nesnelere nitelendirmek için kullanılması halinde adın gasbının söz konusu olmasına, bu durumda adı gasba uğrayan bir şahsın MK.nun 26/2 maddesi hükmüne göre, bunun menini talep edebilmesine, davacıların yakını ve murisi olan Şakir Zümre adını davalı Rasim Çayı'nı üreteceği sobalarda marka olarak kullanmak üzere tescil ettirerek diğer davalı Emasyesan LTD. Şirketinin bu markayı kullanmasına müsaade etmesine ve onun da bu marka ile soba üretmiş olmasına, her ne kadar adı gasba uğrayan Şakir Zümre ölmüş olup, kişilik haklarının miras yoluyla geçmesi mümkün değil ise de, davacıların yakını ve murisinin adının davalıların ürettiği emtiala marka olarak kullanılmalarının davacıların da bizzati kişilik haklarına bir tecavüz oluşturmasına, binnetice onların dahi bu tecavüzün devam ettiği sürece bu hakkın bir süreye bağlı olmadan her zaman kullanılabilir olmasına ve davalı Rasim adına kayıtlı markanın terkininin gerekmesine binaen sonucu itibarıyla doğru olan hükmün bu gerekçelerle onanması gerekmiştir" Bkz. Yargıtay 11. HD, T. 9.4.1991, E. 1991/5480, K. 1991/2564 (**Eriş**, s. 404-405).

Türk marka hukukunda, ad üzerindeki hakkın ihlal edilmesi marka tescilinde nispi ret nedenleri arasında düzenlenmiştir. Bu nitelikteki bir marka başvurusu ad üzerindeki hak sahibinin itirazı üzerine reddedilir. Hak sahibi fiil ehliyetine sahip veya sınırlı ehliyetsiz ise bu itiraz hakkını bizzat kullanır. Tam ehliyetsizler yönünden ise itiraz hakkı onlar adına kanuni temsilcileri tarafından kullanılır. Markada adı kullanılan kişinin ölmüş olması halinde ise ölenin yakınları kendi kişilik haklarının ihlali gerekçesi ile tescile itirazda bulunabilir.

SMK'da düzenlenen nispi ret nedenleri aynı zamanda tescil edilmiş markalar açısından hükümsüzlük nedeni teşkil eder. Dolayısıyla ad üzerindeki hakkın ihlaline yol açan bir marka tescil edilmiş ise hak sahibi tarafından aynı gerekçe ile hükümsüzlük davası açılabilir. Tescile itiraz etmeye yetkili kişiler, hükümsüzlük davası açmaya da yetkilidir.

KAYNAKÇA

- Akipek, Jale / Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya**, Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Onuncu Bası, İstanbul, 2013.
- Antalya, O. Gökhan / Topuz, Murat**, Medeni Hukuk, İstanbul, 2016.
- Arkan, Sabih**, *Marka Hukuku, Cilt I*, Ankara, 1997.
- Ataay, Aytekin**, "Ad ile İlgili Temel Bilgiler", İÜHFİM, C.26, S.1-4, 1960, s. 185-208 (Ad).
- Ataay, Aytekin**, Medeni Hukukun Genel Teorisi, Üçüncü Bası, İstanbul, 1980 (Medeni Hukuk).
- Bertrand, André**, Droit des Marques, 2ème édition, Paris, 2005.
- Bondallaz, Stéphane**, La Protection des Personnes et de leurs Données dans les Télécommunications, Zurich, 2007.
- Bucher, Andreas**, Personne Physiques et Protection de la Personnalité, 5ème édition, Bale, 2009.
- Cherpillod, Ivan**, Le Droit Suisse des Marques, Lausanne, 2007.
- Çağlar, Hayrettin**, Marka Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 2015.
- Çolak, Uğur**, Türk Marka Hukuku, 3. Baskı, İstanbul, 2016.
- Deschenaux, Henri / Steinauer, Paul-Henri**, Personnes Physiques et Tutelle, 4ème édition, Berne, 2001.
- Dural, Mustafa / Öğüz, Tufan**, Kişiler Hukuku, 17. Baskı, İstanbul, 2016.
- Eriş, Gönen**, Türk Ticaret Kanunu, Cilt 1, İkinci Baskı, Ankara, 1992.
- Erlüle, Fulya**, Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2.Baskı, İstanbul, 2015.

- Gezder, Ümit**, "Ölüm Sonrası Hatırayı Koruma Doktrini ve Ölüm Sonrası Kişiliğin Korunması Teorisi", İÜHFMD, C. LXV, S. 1, 2007, s. 207-222.
- Giray, Rabia Eda**, Markanın Devri ve Devir Hükümü Doğuran Diğer İşlemler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.
- Grossen, Jacques-Michel / Götz, Ernest**, Traité de Droit Civil Suisse, Tome II, Fribourg, 1974.
- Helvacı, Serap**, Gerçek Kişiler, 7. Bası, İstanbul, 2016 (Gerçek Kişiler).
- Helvacı, Serap**, Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar), Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993 (Kişilik İşlemi Hakları).
- Hız, Yüksel / Yılmaz, Zekeriya**, "Ad, Adın Çeşitleri, Kazanılması, Değiştirilmesi ve Ad Üzerindeki Hakkın Korunması", Adalet Dergisi, S. 18, Ocak 2004, s. 7-23.
- İmre, Zahit**, Medeni Hukuka Giriş, Üçüncü Bası, İstanbul, 1980.
- Karakaş, Fatma Tülay**, Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar, Ankara, 2015.
- Kaya, Arslan**, Marka Hukuku, İstanbul, 2006.
- Köprülü, Bülent**, Medeni Hukuk, İstanbul, 2. Bası, 1984.
- Kurt, Ekrem**, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları", İKÜHFD, Prof. Dr. M. İlhan Ulusan'a Armağan, Cilt 2, Ankara, 2016, s.121-187.
- Martin, Juan Suarez**, "AB'de Marka Sistemi, Ofis Öncesi Hazırlıklar", Avrupa Birliği'nde Marka ve Tasarım Koruma Yolları, 23-24 Haziran 2003, İstanbul, s. 57-88.
- Montovan, Pascal**, Abrégé de Droit Civil. Art. 1er à 640 CC / LPart, Zurich, 2013.
- Noyan, Erdal / Güneş, İlhami**, Marka Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2015.
- Oğuzman, M. Kemal / Barlas, Nami**, Medeni Hukuk, 21. Bası, İstanbul, 2015.
- Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay-Özdemir, Saibe**, Kişiler Hukuku, 16. Bası, İstanbul, 2016.
- Özdemir, Şule**, Marka Olarak Tescil Edilebilecek İşaretler, İstanbul, 2005.
- Özdemir, Hayrünnisa**, "Türk ve İsviçre Medeni Hukukunda Ad Üzerindeki Hak ve Korunması", AÜHFD, C. 57, S. 3, 2008, s. 561-598.
- Özsunay, Ergun**, "Türk Hukukunda Takma Adın Korunması", Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul, 1999, s. 479-482 (Takma Ad).
- Özsunay, Ergun**, Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu, İstanbul, 1977 (Gerçek Kişiler).
- Papaux Van Delden, Marie-Laure**, Au Nom des Droits de la Personnalité de l'Enfant: Facettes Choiesies, Facettes du Droit de la Personnalités, 2014, 97-115.
- Pekdiğer, Tamer / Gündoğdu, Gökmen**, "Dini Değer ve Sembolleri İçeren Markaların Tescili", Legal FSHD, C. 7, S. 28, 2011, s. 713-742.

- Pekdinçer, Tamer**, Marka Hakkı ve Korunması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2001.
- Petek, Hasan**, Kişilik Değerlerinin Ölümden Sonra Korunması, Ankara, 2015.
- Reisoğlu, Safa**, "Basın Özgürlüğü ve Kişilik Haklarının Korunması", Medeni Hukuk Hocalarına Saygı Günleri, 26-27 Haziran 2008, İstanbul, 2011, s. 83-114.
- Rouvinez, Julien**, La Licence des Droits de la Personnalité, Zurich, 2011.
- Scyboz, Georges / Gilliéron, Pierre-Robert**, Code Civil Suisse et Code des Obligations Annotés, 5ème édition, Lausanne, 1993.
- Serozan, Rona**, "Doğum Öncesi (Prenatal) ve Ölüm Sonrası (Postmortal) Kişiliğin Korunması", Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara, 2006, s. 313-324.
- Sert, Selin**, "Merchandising Markası", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul, 2007, s. 1163-1178.
- Suluk, Cahit / Orhan, Ali**, Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku Cilt: 2, İstanbul, 2005.
- Tekinalp, Ünal**, Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Bası, İstanbul, 2012.
- Tekinay, Selahattin Sulhi**, Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku, Altıncı Bası, İstanbul, 1992.
- TPE**, Marka İnceleme Kılavuzu 2015.
- Troller, Kamen**, Précis du Droit Suisse des Biens Immatériels, 2ème édition, Bale, 2006.
- Van Bunnan, Louis**, "Les Pseudonymes en Droit Intellectuel", Communication Commerce Electronique, No: 12, Aralık 2013.
- Yasaman, Hamdi**, "'Atatürk' Markasının Hükümsüzlüğü ile İlgili AB Adalet Divanı Kararı Üzerine Düşünceler", TBB Dergisi, 2014 (115), s. 341-358 (Karar İnceleme).
- Yasaman, Hamdi**, Marka Hukuku-556 Sayılı KHK Şerhi, Cilt 1, İstanbul, 2004 (Marka Şerhi).
- Yıldız, Ozan Ali**, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Çizgi Roman, İstanbul, 2017.
- Yılmaz, Lerzan**, Marka Olabilecek İşaretler ve Mutlak Tescil Engelleri, İstanbul, 2008.
- Zevkliler, Aydın**, Kişiler Hukuku, Ankara, 1981.